

גודל הישועה ומעלתה שהיתה כ"כ גבוהה רמה ונשאה שהיתה צריכה להיות ממקום גבוה לעומת גודל הצרה, וכאשר לא הרגישו גודל הצרה לא הרגישו גודל הישועה, רק אח"כ דאיתיישב רוחייהו בגווייהו הבינו למפרע עד היכן היתה הצרה מגעת ואת גודל הישועה ומעלתה. וכמ"ש הוזה"ק (ח"ב מ"ה) ת"ח כד נפקו ישראל ממצרים רוחיהון הוה תביר בגווייהו וכו' בר נש כד איהו שביק פולחנא כדון ידע תבירו דגרמיו תבירו דרוח' ע"כ. ואיתא במפרשים שזה טעם קדימת מצה למרור שאחרי החירות שנרמזה במצה הרגישו במרירות. ועל כן שוב יצדק לשון הוד בנס חנוכה:

ולפי האמור יש לפרש הא דלשנה אחרת קבעום ועשאום ימים טובים בהלל והודאה. ותמהו המפרשים למה המתינו עד השנה האחרת ולא קבעו תיכף. ולהנ"ל מובן שפיר:

ובזה יש ליתן טעם אהא דכבתה אין זקוק לה. דהנה בהדלקת נרות חנוכה בכל שנה מעוררים את שורש הנסים, ולעומת שהחשיכו עיניהם של ישראל בגזירתם מאירין הנרות בלב ישראל, וכמו אז שבא הרמו בנרות להרגיש למפרע כנ"ל כן הוא לדורות שהנרות מאירין את העינים. וא"כ אחר שהדליק שוב איננו באותה בחי' שיצטרך להאיר עיניו. ודו"ק:

הרואה נר חנוכה צריך לברך. ויש להבין מ"ש מכל המצוות שהן לפרסם הנס שאין בהן ברכה אלא לעושה המצוה ולא לרואה שחברו עושה המצוה. והרי הרואה ושומע לחברו קורא את המגילה אם לא כוון לבו לצאת או שלא שמע מלה אחת שהוא לא יצא באותה קריאה. אינו מברך כלל על מה שרואה ושומע קריאת המצוה:

ונראה דהנה כל הקרבנות לא נראה בהם התועלת והצורך בגשמיות. אלא הקרבן עולה ונכלל בלהב אש המזבח והוא מתקן למעלה מה שצריך, אבל נרות המנורה לבד מה שהשמן נכלל ועולה בלהב הנר, שהוא כעין כל הקטרת האשים, עוד בהם תועלת

וצורך להאיר, ואף שלא לאורה הוא צריך. אינו דומה פלטיץ של מלך וכו' והוא כבוד פלטיץ של מלך שהוא מעוטר בנרות ופנסין. ע"כ כשתיקנו נרות חנוכה דומיא דמנורה תיקנו ג"כ מצוה כפולה. גוף ההדלקה שהשמן נכלה, וגם מה שהנר מאיר לכבוד הנס, וע"כ יש בהם שתי מצוות, ההדלקה והראי':

ובזה יש ליתן טעם למ"ד כבתה זקוק לה, אף שמורה לטעמא דמ"ד אין זקוק לה שכתבתי בדיבור הקודם. מ"מ ס"ל הגם שבענין ההדלקה כבר אתעביד מצותה. מ"מ לענין חלק המצוה שמאיר עדיין לא אתעביד מצותה, ולמ"ד אין זקוק לה ס"ל דאין המצוה נחלקת וכיון שאין בה עוד חלק ההדלקה כל מה שיהי' מאיר איננו נחשב שהוא אור של מצוה כלל, ודו"ק:

ליל ו'

הנרות הללו קודש הם ואין לנו רשות להשתמש בהם וכו'. הנה מלכות יון הרשעה ראה אותה דניאל בדמות נמר עז שבחיות כאמרם ז"ל (אבות פ"ה) הוי עז כנמר, וע"כ היתה בהם מדת העזות ביותר כידוע בספרים. אך הקב"ה בורא ממכה עצמה רפואה כדכתיב (ירמ' ל') וממכותיך ארפאך, והיינו דממדה זו עצמה מדת העזות התחילה הישועה. כי לולא מדת העזות לא יתכן שחשמונאי ובניו לבדם ירהבו עוז בנפשם להוציא חרב שלופה על מחנה כבד של יונים, כחול אשר על שפת הים לרוב גבורי חיל שכבשו את כל העולם, והי' להם למסור עצמם להריגה על קידוש השם כמו שעשו אלפים ורבבות קדושים קודם להם ולא הרהיבו עוז בנפשם לבוא להלחם אתם, אלא באשר או מדת העזות גברה ושלטה בעולם היא קליפת יון, את כח מדה זו עצמה לקחו להם והרהיבו עוז בנפשם לבוא להלחם אתם. ובכן לקחו מדה זו עצמה לקדושה, ובאמת זה עצמו היתה הישועה שכחם של היונים שב אל הקדושה ונשארו ריקים מכל כח וסר צלם מעליהם. והבן הדברים:

והנה מדת העזות אף שבעצם היא מדה רעה מאד כמו שאמרו ז"ל (אבות פ"ה)

עז פנים לגיהנם, מ"מ אם משתמש במדה זו בקדושה לעבודת השי"ת כגון החשמונאים וכיוצא בהם, הרי אמרו ז"ל (בזיר כ"ג): גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה, ובש"ס שם הקשו על יצ"ל הלא מתהניא מעבירה, מזה מוכח דעבירה לשמה צריכה להיות לגמרי לשמה בלי שום תערובת בלתי לשמה. ומזה לימוד למשתמשים במדת העזות לעבודת השי"ת שישמרו היטב לנפשם שלא תתערב בה תערובת שלא לשמה לניצוח או להתיהר ולהראות כחו שלא ישוב בפני כל וכדומה, ובאם לאו לא יצא מכלל עז פנים לגיהנם:

ועל ענין זה בא הרמז בנרות חנוכה שאסור להשתמש לאורה שיהי' הכל לשמה כמו שהי' בשעת הנס, [ואפשר מטעם זה לא תיקנו סעודה שיש בה הגאת הגוף]. ויש לומר שזה טעמא דאבוקה ומדורה פסולות, כי ענין השמן הנמשך אחר הפתילה מורה על הביטול להתכלל בלהב האש, ומדורה ואבוקה אין השמן נמשך אחר האש אלא האש מלהטת את השמן כמ"ש המהר"ל בספר נר מצוה, יע"כ פוסל אפי' נר של שעה או של חלב לנר חנוכה, וטעמם של המתירין נר שעה וחלב מפני שכל משהו ומשהו שנעשה מהותך מכה האור נמשך אחר הפתילה, ואינו דומה למנורה ולאבוקה. וזה רמז דההתלהבות בעבודת השי"ת תבוא מבחי' ביטול לבד דהיינו לשמה כנ"ל [ובאמת שזוהי בחי' טובה דבאם באה מבחי' ביטול יכול להיות שתהי' לשמה ובלא"ה אי אפשר]. ואולי היינו טעמא מאן דפוסל פסולי שמנים ופתילות שאין מדליקין בהם בשבת גם לחנוכה מפני שאינם נמשכין יפה אחר הפתילה מטעם זה, ולדידן דקיי"ל דמדליקין דמ"מ נמשכין הם אחר הפתילה אלא שאינם נמשכין יפה, דאי אינם נמשכין לגמרי לא היו דולקין כלל:

ר"ח טבת

מזבח חדש בציון תכין ועולת ר"ח נעלה עליו ושעירי עזים נעשה ברצון, יש לדקדק בלשון מזבח חדש שידוע שאין לנו כעת לא מקדש ולא מזבח, וכל מה שיהי'

לנו יהי' חדש ולא מן הישן, ויש לפרש דהנה כתיב (יחזקאל ל"ו) ונתתי לכם לב חדש, ונראה פירושו, דהנה ידוע ששני הללים יש בלב, חלל הימני משכן נפש הקדושה (קהלת י') לב חכם לימינו, ובחלל השמאלי משכן היצה"ר לב כסיל לשמאלו, ועבודת האדם להפוך חשוכא לנהורא ולעשות מיצה"ר יצה"ט, וע"כ לעתיד שיהי' התיקון בשלימות ושהיצר הרע יתבטל מהיות עוד רע ויהי' הכל טוב, א"כ יהי' חידוש דברים שהלב ישתנה ממהותו ולא יהי' עוד בגוונא שהוא היום, זה נקרא לב חדש, ובדוגמא זו נאמר במזבח. דהנה כבר אמרנו שענין המזבח הוא התאחדות והתכללות כל ישראל, כמ"ש באליהו בהר הכרמל (מלכים א' י"ח) ויקח אליהו שתיים עשרה אבנים כמספר שבטי בני יעקב וגו', ובכה התכללות כל כנסת ישראל נעשה דוגמתם מובה אחד מקובץ מאבנים הרבה, יאבן אחת נקראת מצבה שאף שהיתה אהובה בימי האבות שהם היו יחידים ומ"מ כל אחד הי' כלל כולו, אבל עכשו שנאה מפני שנעשה חק לכנענים שהם ענפין מתפרדין, וישראל הם גוי אחד דוגמת חלוקי אבנים רבים מתאחדים ומהם נעשה מזבח אחד, והנה כמו שרוצין לחבר שתי חתיכות של מתכת וכדומה לעשותם לאחדים צריכין להעביר מקודם החלודה שביניהן, כן הענין בכנסת ישראל שצריכין להעביר את כח הנחש המפריד בין הדבקים, וכן בכל חודש שהוא התחדשות כנסת ישראל כנודע צריכין להסיר את החלודה היא חלק הנחש, וזהו ע"י שעיר החטאת, דאיתא בזה"ק שהוא כעין שעיר המשתלח, אלא ששעיר המשתלח מעביר עוונות ממש ע"כ נשתלח לעזאזל המדברה, וזה אינו מעביר רק החלודה שהיא התישנות היפוך חיות חדשה בעבודת ה', ומה באה טינא בלב איש על חבירו להפריד בין הדבקים, דכשהעבודה היא בחיות אין כאן לא קנאה ולא שנאה ולא תחרות אלא הכל בטלין להשי"ת כמו שהענין במיכאל וגבריאל שזה שר של מים וזה שר של אש ואין מכבין זה את זה מפני שהן בטלין להשי"ת, ומ"מ באשר אינם עוונות גמורים אינם נדחין לחוץ ונקרב בפנים: